

Upplands Väsby
kommun

Styrdokument

Datum:
2023-11-02

Diarienummer:
KS/2020:420

Investeringsprinciper och investeringsprocess för Upplands Väsby kommun

Kategori	Styrdokumentsuppgifter
Nivå	Kommungemensamt styrdokument
Antagen	Kommunstyrelsen den 5 februari 2024
Ikraftträdande	Den 20 februari 2024
Giltig till och med	Den 31 december 2026
Ansvarig ägare	Ekonomidirektör

Inledning och bakgrund

Kommunstyrelsen har i april 2017 fastställt investeringsprinciper för Upplands Väsby kommun. Syftet med principerna har varit att tydliggöra hantering av investeringar för en rättvisande redovisning.

Under 2020 har investeringsprocessen setts över i syfte att även tydliggöra processen ur ett styrnings- och uppföljningsperspektiv. Syftet är att öka kostnadskontroll och genomförande utifrån kommunens ekonomiska ramar. Detta säkerställs genom en tydligare arbetsgång och klargörande av beslutspunkter. Processen ska säkerställa rätt investeringar till rätt kvalitet och rätt kostnad. Syftet har även varit att förenkla processen för både politiker och tjänstemän.

Dessutom gäller från 2019 en ny lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt förändrade rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) som ställer krav på redovisning och innehåll i rapportering. Med anledning av ovanstående ersätter detta styrdokument tidigare fastställda investeringsprinciper.

Definitioner

Anläggnings- eller omsättningstillgång

Definitionen för investeringar finns reglerat i lagen (LKBR 2018:597). I kap 6 § 6, sägs följande: *”Tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav ska tas upp som anläggningstillgångar. Andra tillgångar ska tas upp som omsättningstillgångar.”*. Det är vilken avsikt man har med innehavet som är styrande för klassificeringen.

För att en tillgång ska anses vara avsedd för stadigvarande bruk och klassificeras som anläggningstillgång ska den ha en livslängd som är tre år eller längre. Utöver detta gäller att en anläggningstillgång inte får vara av ringa värde. Bedömningen är att under ett prisbasbelopp, exklusive moms, är ringa värde.

Markexploateringar

Med markexploatering avses:

- De åtgärderna för att anskaffa, bearbeta och iordningställa råmark för att kunna bygga bostäder, affärer, kontor, verksamhetslokaler eller industrier.
- I markexploateringsverksamheten ingår därmed också att bygga kompletterande gemensamma anordningar som gator, grönområden, VA- och el-anläggningar m.m.

Markexploatering och tillhörande fastigheter som är avsedda att avyttras ska klassificeras som omsättningstillgång. Exploateringsverksamhet ska bruttoredovisas (utgifter/kostnader samt inkomster/intäkter separat) samt särredovisas för varje exploateringsområde.

Investeringar

Med investeringsverksamhet avses insatser för att anskaffa, förädla och iordningställa kommunens mark, fastigheter, lokaler och anläggningar t ex för infrastruktur (gator, parker, vatten och avlopp) samt för bostads- eller verksamhetsområden. Investeringen ska avses ägas av kommunen för att klassas som anläggningstillgång. Investeringsverksamhet ska bruttoredovisas (utgifter/kostnader samt inkomster/intäkter separat) samt särredovisas för

varje investeringsområde. I dessa insatser ingår exempelvis konsulttjänster såsom arkitekt-, ingenjör- och juristtjänster, framtagande av bygglovshandlingar (dock ej utgifter kopplade till myndighetsutövning i den egna kommunen), se rekommendation R4 från Rådet för kommunal redovisning (RKR)

Investeringar ska göras om:

- Verksamheten har ett långsiktigt behov.
- De är nödvändiga för att vidmakthålla lokalers funktioner och värde.
- De behövs för att uppfylla myndighetskrav, bevarandekrav eller miljökrav.
- De är nödvändiga för att verksamheterna ska kunna fullgöra sina uppdrag.
- De bidrar till långsiktigt lägre kostnader.
- De skapar möjlighet för samhällsutveckling

Immateriella tillgångar

En immateriell anläggningstillgång är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form. Utgifter för utvecklingsarbete som är av väsentligt värde för kommunens verksamhet under kommande år, får tas upp som immateriella anläggningstillgångar. Exempel är licenser för IT-system. Andra kostnader för att införa nya IT-system kan inte tas upp som en immateriell tillgång, exempelvis nedlagd intern tid, konsultkostnader eller kostnader för utbildning. För fullständig definition se RKR:s rekommendation R3 Immateriella anläggningstillgångar. Detta gäller inte utvecklings- och utredningsarbete som resulterar i materiella investeringar, exv. lokaler och anläggningar.

Inventarier

Korttidsinventarier med en ekonomisk livslängd på upp till tre år och som har ett ringa värde är ej att betrakta som investering. Övriga inventarier med längre livslängd än tre år och med ett högre ekonomiskt värde ska aktiveras och bli föremål för avskrivning. Den beloppsgräns som gäller i Upplands Väsby kommun för gränsdragning mellan korttidsinventarier och övriga inventarier är ett prisbasbelopp. Detta gäller såväl inventarier som byts ut eller om det är fråga om helt nya inventarier. Den eller de utbytta inventarierna ska utrangeras. Vid köp av inventarier till en enhet där den samlade kostnaden under ett år för den enskilda inventarien understiger ett prisbasbelopp men det samlade inköpet överstiger ett prisbasbelopp ska aktivering ske. Beloppsgränsen gäller således för hela anskaffningen under en begränsad period och inte för den enskilda inventarien.

Exempel:

En förskola inreder ett kombinerat mat- och lektrum på en avdelning			
2020-02-10	Matsalsspecialisten	Matbord och sex stolar, 3 set à 20 000 kr	60 000 kr
2020-04-20	Lekmöbler AB	Hyllor m förvaringslådor, 4 set à 4 500 kr	18 000 kr

Summa

78 000 kr

Inköpen blir gemensamt en investering eftersom det totala beloppet överskrider ett prisbasbelopp. Detta trots att varje enskilt inköp understiger gränsen, trots att inköpen skedde vid olika tillfällen och trots att det handlar om olika slags möbler från två olika leverantörer.

Intäkter/Inkomster

I varje projekt ska intäkterna tydligt framgå och när i tiden de förväntas inkomma. Bokföringsmässigt hanteras de i enlighet med RKR:s rekommendation R2 – Intäkter. Gatukostnadsersättningar ska, till skillnad mot tidigare princip, intäktsföras i sin helhet när kommunen färdigställt de anläggningar som ersättningen avser. Investeringsbidrag som ej kommer från statliga myndigheter ska intäktsföras direkt. Om bidraget är från en statlig myndighet ska intäkten periodiseras över investeringens ekonomiska livslängd.

VA-anslutningsavgifter ska initialt bokföras som en skuld och sedan successivt intäktsföras linjärt i takt med att investeringsobjekten skrivs av över sina respektive nyttjandeperioder.

Planerat underhåll av, verksamhetslokaler och anläggningar

Huvudregeln är att alla utgifter för standardförbättring genom ny-, till- och ombyggnad och planerat underhåll av fast egendom ska budgeteras och redovisas som investering, d v s aktiveras. Den verksamhetslokal eller anläggning eller del av denna som underhållet ersätter ska utsträngas ur anläggningsregistret.

Underhåll understigande ett basbelopp och med en avskrivningstid kortare än 3 år ska kostnadsföras direkt.

Investeringsram och investeringsplan

Begäran om investeringsmedel och tillhörande drifts- och kapitaltjänstmedel ska som huvudregel ske i kommunens ordinarie budgetprocess. Beloppen ska anges i prisnivån som gäller för respektive år, vilket innebär att inflation, pris- och löneuppräkningsalltid ska beaktas.

Investeringsramen innebär ett tak på investeringsutgifterna per budgetår och beräknas utifrån de finansiella målen, dvs. resultatmål, soliditetsmål och lånetak.

Beslut om kommunens totala investeringsram samt till nämnderna fördelade investeringsramar fastställs i samband med kommunfullmäktiges budget i flerårsplanen varje år. Kommunfullmäktige fastställer investeringsram för kommande budgetår med plan ytterligare två år framåt.

I en långsiktig investeringsplan, minst tio år, ska alla investeringar redovisas till investeringens totala belopp och hela genomförandetiden. Investeringsplanens detaljunderlag utgör ett arbetsmaterial till flerårsplanen. I flerårsplanen redovisas endast summor per investeringskategori.

Om en differens finns mellan investeringsram och investeringsplan (summan av planerade investeringar) måste denna tydliggöras i investeringsplanen. Är summan av investeringarna högre än ramen behöver en minuspost finnas i planen som tydliggör detta. Det förklaras vanligtvis av ett antagande om genomförandegrad som är lägre än 100 %.

I nämndens verksamhetsplan med budget ska en redogörelse inklusive belopp per år och totalt över tiden för samtliga investeringsprojekt som nämnden planerar redovisas i nämndens investeringsplan.

Utredningsmedel för projekt i tidiga skeden, som i ett senare skede eventuellt leder till ett investeringsprojekt, ska rymmas inom driftsbudgeten. Det kan gälla lokaliseringstuderingar, framtagande av behovsanalyser och funktionsprogram m.m. Resulterar projektet i en materiell tillgång ska utgiften ingå i investeringen. Läggs projektet ner eller avbryts så att en förgäveskostnad uppstår ska detta tas på driften och därför behöver ett utrymme finnas för detta.

Investeringsplan - flerårsplan

Investeringsbeslut fattas som del av fullmäktiges och nämnders ordinarie budgetbeslut i flerårsplanen (FÅP).

Ett beslut om en investering innebär ett beslut om investeringens totala belopp, dvs. investeringsutgifter och eventuella inkomster under hela projektets löptid. Det innebär också ett beslut om en preliminär plan för hur utgifter och inkomster fördelar sig per år.

Om totalt investeringsbelopp för ett projekt förändras hanteras det löpande av investeringsgruppen enligt beskriven investeringsprocess (se detta avsnitt) men ett nytt beslut behöver också fattas av berörd nämnd och av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i nästa ordinarie budgetprocess.

Om en investerings genomförande tidigare- eller senareläggs så att prognosen fördelad per år förändras ska detta redovisas i uppföljningen till berörd nämnd och i nästa ordinarie FÅP-process fattas beslut om en ny fördelning av beloppet över tiden. Så länge årets totala investeringsram för samtliga investeringar inte överstigs behövs inget särskilt beslut. Om investeringsramen för året överstigs behöver ett särskilt beslut fattas av berörd nämnd (hantering av ökade driftkostnader med konsekvenser), kommunstyrelsen och kommunfullmäktige (där sammanlagda driftskonsekvenser för kommunen inklusive konsekvenserna för kommunens upplåning och räntekostnader redovisas).

Uppkomna akuta investeringar som inte tidigare ingått i investeringsplanen ska lyftas till investeringsgruppen för att prövas mot investeringsramen.

Koncernens investeringar

LKBR ställer krav på att både budget och uppföljningar ska innehålla en sammanställd redovisning av hela kommunkoncernens investeringar. Det innebär att även investeringar i dotterbolag ska redovisas och därmed behöver en anpassning ske till detta. Krav ställs även på att sammanställda resultat- och balansräkningar finns i budgetdokumentet.

Verksamhetsplan

I samband med framtagande av verksamhetsplan kan det finnas ny information för investeringsprojekten. Detta utgör dock inget nytt investeringsbeslut eller ny budget utan kan utgöra underlag till nästa ordinarie budgetprocess. Det kan fungera som en omfördelning inom beslutad ram.

Driftsmedel

Investeringar leder till ett behov av att kunna täcka uppkomna driftskostnader inklusive kapitaltjänst alternativt hyres- och lokalkostnader. Det ska alltid i varje investeringsprojekt klargöras vilka kostnader som investeringen kommer att leda till och både beslut om investeringsmedel och tillhörande driftsmedel behöver finnas för att investeringen ska kunna påbörjas. Beslut om driftmedel fattas i kommunfullmäktiges budget i flerårsplanen varje år.

Samtliga driftskostnader, inklusive kapitaltjänst- och hyres- eller lokalkostnader, till följd av en investering ska även rymmas inom respektive berörd nämnds budgetram. Även rivningskostnader och garantikostnader efter projektets slut ska belasta driften och behöver beräknas tidigt i projekt då driftsenheterna ska kunna få med detta i kommande budgetar, läs mer under rubriken rivningskostnader.

Kapitaltjänst beräknas som summan av avskrivningar och internränta. Avskrivningarna beräknas normalt som investeringsbeloppet (=anskaffningsvärdet) dividerat med investeringens ekonomiska livslängd vilket ska motsvara beräknad nyttjandeperiod, vilket ger en linjär avskrivning. Investeringens livslängd ska minst omfatta tre år.

RKR har i rekommendation R4 Materiella anläggningstillgångar uttryckt ett explicit krav på komponentavskrivning i kommuner. Från och med 2016 tillämpar Upplands Väsby kommun komponentavskrivning. De avskrivningstider som tillämpas på olika typer av investeringar och dess komponenter ska anges i kommunens redovisningsprinciper, vilka alltid biläggs kommunens årsredovisning. Med komponentavskrivning skrivs respektive komponent av utifrån sin egen förväntade nyttjandetid. Förväntas skillnader i förbrukning av en materiell anläggningstillgångs betydande komponenter vara väsentlig, ska tillgången delas upp på dessa med egna respektive avskrivningstider.

Internränta beräknas på investeringens kvarvarande bokförda värde vid årets början multiplicerat med en beslutad internräntesats. SKR redovisar årligen en rekommenderad internränta men kommunen kan tillåtas avvika från den rekommenderade internräntan om det kan motiveras. Gällande internränta beslutas årligen i flerårsplan med budget.

Redovisning av kapitaltjänstkostnader ska påbörjas vid den tidpunkt en investering tas i bruk.

Vid uppföljning av genomförda investeringar och tilldelade medel (kommunersättning) för drift inklusive kapitaltjänst är huvudregeln att dessa driftmedel är öronmärkta för beslutade investeringar. Om en investering genomförs och slutredovisning har försenats ska medlen inte användas till andra kostnader. Huvudregeln är att nämnden då återlämnar tilldelade medel för drift, kapitaltjänst och hyra i form av ett överskott på resultatet.

Minskad kapitaltjänst till följd av att en anläggning, eller del därav, är färdigavskriven eller att internräntan minskar ska inte heller kunna disponeras fritt av nämnden, dessa medel återlämnas också.

Beslut kan fattas om eventuell omdisponering av medel, vilket i sådana fall ska fattas av kommunstyrelsen. I annat fall fattas beslut om användning av fullmäktige i nästa ordinarie budgetprocess.

Rivningskostnader

Vid budgetering av projektet inför beslut särskiljs rivningskostnader som en egen post i budgeten. Rivningskostnader till följd av projekt belastar driften som kostnad och behöver beräknas tidigt i projekt då enheterna ska kunna få med detta i kommande budgetar.

Projektet ska inventera befintliga anläggningar inom projektet och se över kvarstående poster i anläggningsregistret.

Projektet kontakter respektive driftsenhet som undersöker om de har något som fortfarande finns med i anläggningsregistret som tillgång och åiterrapporterar detta till projektet. Kvarstående värden i anläggningsregistret som rivs inom projektet blir en direktavskrivning på drifts- enheterna och måste budgeteras av drifts- enheterna då dessa utrangeras.

Kostnader för rivning ska fördelas till eget kostnadsställe/konto. För att följa upp kostnader för rivning på ett enklare och tydligare sätt kontoförs kostnader direkt på separata driftprojektnummer som ska aktiveras vid projektstart där rivningar är aktuellt.

Separat fakturering för rivnings kostnader från entreprenörer. För att särskilja och förtydliga ska entreprenörerna särfakturera rivningskostnader som sedan bokförs på projektet för rivningskostnaderna.

Nedskrivning

Har värdet på en anläggningstillgång varaktigt gått ned ska nedskrivning ske. Det är nödvändigt att nedskrivning sker med engångsbelopp och avser oförutsedda och kraftiga värdeminskningar. En nedskrivning är aktuell då beslut fattas om nedläggning eller utrangering (försäljning).

Kommunens övergripande finansiering av investeringarna

Målet är att samtliga investeringar långsiktigt ska självfinansieras och en huvudregel är att samtliga investeringar som inte bidrar till tillväxt och ökad kapacitet, exempelvis underhåll och kvalitetshöjningar, alltid ska självfinansieras genom kommunens resultatmål (inklusive avskrivningar). Självfinansiering innebär att utrymme ska finnas inom ramen för kommunens egna medel och att finansiering inte sker genom extern upplåning. I de fall tillväxtinvesteringarna inte helt kan finansieras av exempelvis exploateringsintäkter kan även extern upplåning ske. Samma gäller en investering som på sikt kommer att finansieras av lägre driftskostnader.

Exploateringsprojekten ska som huvudregel vara självfinansierande, dvs exploateringsintäkter ska täcka projektets samtliga investeringsutgifter. Avvikelser från denna regel ska alltid beslutas av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Exempel finansiering:

Alltid självfinansiering

- Ny förskola/skola/LSS-boende som ersätter en uttjänt lokal och därmed inte ökar antalet platser
- Yttre och inre underhåll av lokaler

- Ny fotbollsplan som ersätter en äldre fotbollsplan på yta där bostäder ska byggas
- Bättre och miljövänligare underlag på befintlig fotbollsplan

Eventuell extern finansiering

- Ny förskola/skola/LSS-boende som ökar antalet platser totalt i kommunen
- Ny fotbollsplan som ökar kommunens kapacitet och utökar möjliga träningsstider för idrottsföreningar och medborgare
- Investering i energisparande åtgärd i lokal vilket minskar elkostnaden
- Vid överbryggningsperioder när utgifter ligger före inkomster i tiden, exv. då kommunen anlägger gaturät åt en privat exploatör som senare faktureras

Ombudgetering

Huvudregeln är att en investeringsbudget tilldelas ett projekt för hela genomförandeperioden som sträcker sig över ett antal år. Fördelning av investeringsutgiften över åren görs för tidsplaneringen och för att säkerställa att total utgiftsram för ett enskilt år inte överstigs. En förskjutning av tidplanen i ett flerårigt investeringsprojekt hanteras normalt i ordinarie budgetprocess i samband med framtagande av en aktuell investeringsplan till flerårsplanen. Ombudgetering av ej förbrukade medel från ett år till nästa ska då inte göras. För projekt som enligt tidplan skulle ha varit avslutade är ombudgetering nödvändig för att projektet ska kvarstå i investeringsplanen för det kommande året. Begäran om ombudgetering sker från respektive nämnd i respektive verksamhetsberättelse och beslutas av kommunfullmäktige varje år i samband med behandling av årsredovisningen.

Investeringsgruppen

Investeringsgruppen är en av aktörerna i processen och i detta dokument beskrivs uppdraget på en övergripande nivå.

Investeringsgruppens uppdrag är att:

1. Genomföra en kommungemensam prioritering av investeringsbehov och att fastställa ett kommungemensamt tjänstemannaförslag till investeringsplan som förankras med budgetberedningen. Förslaget utgör underlag till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige när dessa beslutar om investeringsram för kommande FÅP.
2. Kontinuerligt hålla ihop den övergripande uppföljningen av investeringsramen samt fastställa förslag till prioriteringar inom den beslutade investeringsplanens ramar.
3. Kontinuerligt stämma av med budgetberedningen kring arbetet med investeringarna.

Kriterier för prioriteringar

När investeringsgruppen fastställer förslag till prioriteringar inför beslut om FÅP:en eller inför beslut inom beslutad investeringsram, sker detta enligt fastställda kriterier. Dessa kriterier är:

- Investeringsutrymmet utifrån finansiella mål ska inte överskridas (inför förslag till kommungemensam investeringsplan och investeringsram)
- Investeringar ska rymmas inom beslutad investeringsram (inför förslag till prioriteringar inom beslutad ram)
- Investeringar ska utgå från beslutade mål och uppdrag utifrån politiska ambitioner enligt FÅP
- Prioriteringar ska fastställas med utgångspunkt från kommunnyttan, helhetssyn och standardiserade lösningar

Arbetsätt

Investeringsgruppen består av kontorschefer för kontoret för samhällsbyggnad, utbildningskontoret, social- och omsorgskontoret, och kultur- och fritidskontoret, vd för Väsbyhem samt fastighetschef, teknisk chef, fastighetsstrateg, kommuncontroller, investerings- och exploateringscontroller samt ekonomidirektör, där den sistnämnde har beslutsmandatet i forumet. Ekonomidirektör är sammankallande och ordförande, investerings- och exploateringscontroller eller kommuncontroller är sekreterare och utgör även länken till arbetsgruppen. Varje representant har mandat och ansvar att skicka ersättare vid frånvaro. Investeringsgruppen träffas vid givna tidpunkter inför FÅP-processen samt löpande vid behov av prioriteringar inom beslutad investeringsram i samband med genomförande och uppföljning. Investeringsgruppens ordförande ansvarar för avstämning och förankring med både budgetberedningen och kommundirektören.

I arbetsgruppen för att bereda ärenden ingår förutom berörda personer ur investeringsgruppen efter behov även andra personer, exempelvis projektkoordinator, chef anläggningsprojekt, controller för teknik och fastighetsutskottet samt controller för större samhällsbyggnadsprojekt. Vid behov kan deltagare från arbetsgruppen delta i investeringsgruppens forum. Sammankallande för arbetsgruppen är investerings- och exploateringscontroller och sekreterare utses vid varje möte.

Budgetberedningen

Budgetberedningen är politisk styrgrupp i budget- och uppföljningsprocesserna och består av kommunalråden. Sammankallande är kommunstyrelsens ordförande. Deltagande tjänstemän är kommundirektör, ekonomidirektör, kommuncontroller och stabschef. Budgetberedningen ska godkänna alla förslag till handlingar i ekonomiärendena inför kommunstyrelsens beredningsmöten.

Investeringsgruppen sammanställer alla investeringar i nämndernas förutsättningar till en helhet för kommunen, tillsammans med eventuella prioriteringar för att möta de ekonomiska ramarna.

Budgetberedningen tar del av alla nämnders förutsättningar till flerårsplan med budget och kan göra justeringar av investeringsgruppens förslag.

Eventuella avvikelser mellan budgetberedningens förslag till beslut och nämndernas redovisade förutsättningar behöver hanteras av investeringsgruppen genom beräkning av ekonomiska konsekvenser och återkoppling till berörda nämnder och kontor som i sin tur kan behöva återkoppla till budgetberedningen med konsekvenser för nämndens verksamheter.

Ordförandena i budgetberedning respektive investeringsgrupp har kontinuerlig kontakt och avstämning kring investeringsgruppens prioriteringar löpande.

Investeringsprocessen

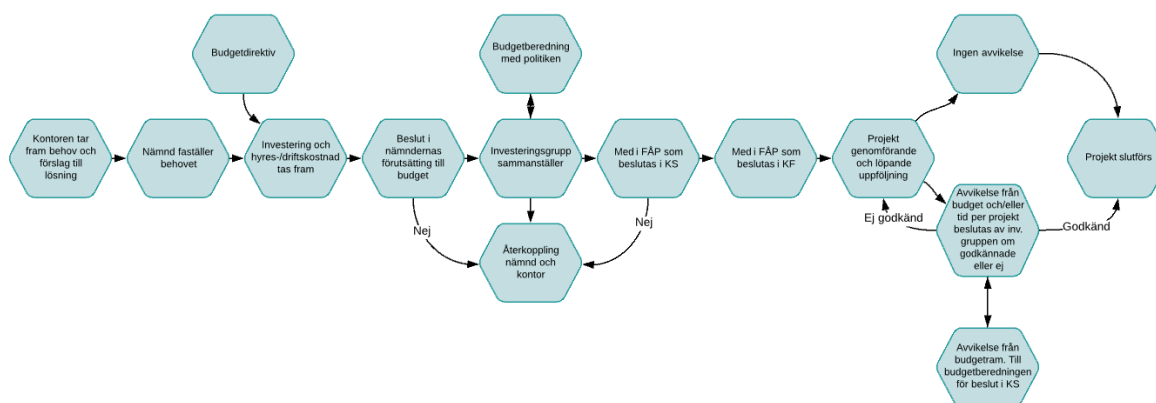
Investeringsprocessen innefattar investeringar för exploateringsprojekt, investeringsprojekt inom gata/park, VA, lokaler och inventarier. Syftet med processen är att möjliggöra rätt investeringar, till rätt kvalitet och rätt kostnad, kommunnytta, helhetssyn, standardiserade lösningar, effektiv process med bättre kontroll samt tydliga roller mellan finansiär, beställare och utförare.

En intern process för investeringar ska tydliggöra hur investeringsfrågor ska hanteras och vara en vägledning för verksamheterna. Ansvarig för att processen upprätthålls och revideras är ekonomidirektören.

Investeringsplaneringen är en komplex process som kräver nära samverkan mellan politik och tjänstemän samt olika delar av tjänstemannaorganisationen. Det är en viktig del av kommunens övergripande ekonomiska styrning. En god framförhållning i planeringen av investeringar är angeläget och processen måste vara tydlig. En investering förutsätter beslutsunderlag som visar att verksamheten har ett långsiktigt behov och förutsättningar att bära en ökad kostnad. Underlag måste därför tas fram redan tidigt i processen och framförallt redovisa verksamhetsanalyser och ge en tydlig bild av behoven och de ekonomiska konsekvenserna.

Investeringsprocessen innehåller flera delprocesser. Bilden beskriver gången från att ett behov av att investering uppstår till dess behovet är tillgodosett. Olika investeringsprojekt är olika långt komna i processen och därför sker det i praktiken aktiviteter i processens alla delar samtidigt.

Investeringsprocessen

Nedan beskrivs varje steg i investeringsprocessen lite utförligare för att skapa en förståelse för vad som behöver göras inom varje steg för att föra processen framåt.

Nämnd fastställer behovet

Varje nämnd ska fastställa vilket behov de har framöver. Tidshorisont i planeringen ska vara minst 10 år. För att ta fram sina behov behöver nämnderna ha vetskap om ett antal saker.

För utbildningsnämnden kan dessa vara:

- Befolkningsprognos
- Kapaciteter för förskola och grundskola
- Nyttjandegrad
- Vilka privata aktörer finns och är villiga att starta nya verksamheter
- Politiska beslut
- Vilka exploateringsprojekt/detaljplaner är på gång

För social- och omsorgsnämnderna kan dessa vara:

- Befolkningsprognosen
- Kapaciteter för LSS, äldreboenden m.m.
- Nyttjandegrad
- Vilka privata aktörer finns och är villiga att starta nya verksamheter
- Politiska beslut
- Vilka exploateringsprojekt/detaljplaner är på gång

För kultur- och fritidsnämnden kan dessa vara:

- Befolkningsprognosen
- Anläggningsstrategi
- Vilka privata aktörer finns och är villiga att starta nya verksamheter
- Politiska beslut
- Vilka exploateringsprojekt/detaljplaner är på gång

För kommunstyrelsen fastighets- och teknikutskott kan dessa vara:

- Befolkningsprognosen
- Reinvestering t.ex. planerat underhåll av anläggningstillgångar
- Översiktsplanen
- Bostadsbalanslistan
- Trafikstrategi
- Aktuella externa intressenter
- Politiska beslut
- Vilka exploateringsprojekt/detaljplaner är på gång

För bygg- och miljönämnden kan dessa vara:

- Befolkningsprognosen
- Översiktsplanen
- Politiska beslut
- Vilka exploateringsprojekt/detaljplaner är på gång

För kommunstyrelsen kan dessa vara:

- Politiska beslut
- Behov av kontorslokaler

När varje nämnd fastställer sina behov mynnar det ut i behov av inventarier, lokaler, anläggningar och investeringar i infrastruktur. Det kommer även ut volymprognoser.

Kontoren tar fram förslag till lösning av behoven

Utifrån nämndens fastställda behov av lokaler, inventarier, infrastruktur och anläggningar behöver möjliga lösningar ses över. Lösningar ska tas fram utifrån vad översiktsplanen säger, var det finns möjligheter i detaljplaner samt vad utredningar kring förutsättningar talar om.

Utifrån detta ska det finnas förslag på hur behovet kan lösas och utredningsuppdrag ska ges för att ta fram investering- och driftskostnad.

Budgetdirektiv

Inför förutsättningar till flerårsplanen tar kommunledningskontoret tillsammans med budgetberedningen fram budgetdirektiv som beslutas i kommunstyrelsen. Budgetdirektiven innehåller preliminära ekonomiska ramar för kommunen som helhet och nämnderna. Innehåller också särskilda medskick till nämnderna inför årets budgetprocess. Ett sådant medskick omfattar investeringsramarna och kan omfatta enskilda investeringsprojekt.

Investerings- och driftskostnader tas fram

För att ta fram investerings- och driftskostnad behöver behovet vara tydligt och den tänkta lösningen. Till detta, beroende på investeringens skede, behövs olika underlag i form av funktionsprogram, resultat av utredningar samt även miljö- och kvalitetskrav och även politiska mål och beslut.

När ovan är sammanställt ska en total investeringskostnad beräknas fram och även periodiseras utifrån en tilltänkt tidplan för projektet. Utifrån avskrivningstider enligt komponentavskrivningen, rivningskostnader, nedskrivningskostnader för befintliga anläggningar samt eventuella intäkter ska en drift- och kapitalkostnad tas fram. Även hyra ska tas fram om det är en lokal eller anläggning som ska hyras av en verksamhet.

Beslut i nämndens förutsättningar till flerårsplan och budget (investering och drift)

Nästa steg i processen innebär att kontoret ska göra en bedömning hur planerade investeringsprojekt påverkar nämndens ekonomi som helhet. Det redovisas och beslutas årligen i respektive nämnds förutsättningar till flerårsplan och budget, normalt på nämndernas sammanträden i april.

Input i arbetet är beräknade investeringsutgifter, totalt för respektive projekt, samt utifrån projektets tidplan periodisering per år. Investeringsplanen ska omfatta nämndens samtliga kända investeringars totala genomförandetid, vilket ska motsvara minst tio år. Med nämndens investeringar avses både de investeringar som nämnden ansvarar och genomför själva och de som nämnden beställer av kontoret för samhällsbyggnad och som genererar en påverkan på nämndens kostnader. För respektive investering ska beräknade kapitaltjänstkostnader alternativt hyra samt övriga driftskostnader redovisas. Eventuella inkomster/intäkter kopplade till investeringen redovisas också. Kostnader och intäkter ska också redovisas per år.

Nämnden ska klargöra vilka investeringar och kostnader/intäkter som är kända sedan tidigare och inkluderade i beslutade ramar i flerårsplanen och vilka som är tillkommande.

Nämnden ska redovisa två alternativ till hantering av de tillkommande kostnaderna.

1. Hur de tillkommande kostnaderna kan hanteras inom befintlig ram, dvs nämndens beräknade ram i årets budgetdirektiv, ska alltid prövas i första hand. Redovisa svar på
 - a. vilket utrymme som finns för egen finansiering genom exempelvis ökade volymer och pengsystem, här är det viktigt att också analysera och föreslå hantering av en eventuell avvikelse mellan kostnadsnivån och den bedömda betalningsförmågan,
 - b. samt vilka möjligheter det finns till omfördelning inom ram och medföljande konsekvenser för verksamheterna i form av effektiviseringar.
2. I andra hand, när alternativ 1 är uttömt, kan behov av utökad ram redovisas.

Nämnden ska redovisa ekonomiska konsekvenser för nämnden som helhet samt för eventuell kommunal utförare inom nämndens verksamheter.

Output blir nämndens beslut om behov av investeringar samt tillhörande kostnader för hyra, drift och kapital samt tillhörande periodisering utifrån känd tidplan. Beslutet omfattar också möjligheter till finansiering inom ram och/eller behov av ökad kommunersättning, samt konsekvensbeskrivning om nämnden inte erhåller en utökad ram.

Vissa nämnders särskilda ansvar

För behov av lokaler sammanställs även samtliga nämnders behov och förslag till lösningar i en lokalförsörjningsplan, denna process ägs av kommunstyrelsen.

Ansvaret för genomförandet av investeringarna har kontoret för samhällsbyggnad när det gäller investeringar i infrastruktur, byggnader och lokaler, varför budgeten för dessa ska ägas av kommunstyrelsens teknik- och fastighetsutskott.

Andra investeringar som är att betrakta som anläggningar, exempelvis bollplaner och andra fritidsanläggningar ligger budgeten ansvarsmässigt under kultur- och fritidsnämnden, även om kommunstyrelsens teknik- och fastighetsutskott utför investeringen.

I samband med arbetet med förutsättningar till flerårsplan med budget så inrapporteras alla nämnders investeringar till kommunledningskontoret för sammanställning av total investeringsbudget för hela kommunen.

Den nämnd som äger investeringen ska belastas med kapitaltjänstkostnaderna och övriga driftkostnader. Är det fråga om en byggnad som omfattas av hyressystemet påförs kapitaltjänstkostnaderna och övriga kostnader kommunstyrelsens teknik- och fastighetsutskott som sedan debiterar respektive nämnd en hyra. Kontoret för samhällsbyggnad ansvarar för att leverera den information som respektive nämnd/kontor behöver för att redovisa investeringsutgifter och tillhörande hyreskostnader för byggnader och lokaler.

I budgetprocessen är det av största vikt att identifiera eventuella skillnader mellan marknadsmässig hyra för berörd verksamhet och självkostnadshyra, dvs den hyra som investeringen kräver med hänsyn till framräknad kapitaltjänstkostnad, kommande underhåll och overheadkostnader för fastighetsenheten. Dessa differenser utgör underlag för beräkning av avkastningskravet på fastigheterna.

Anläggning	Budget för investering	Beställare	Utför investering	Kostnadsansvar kapitaltjänst	Finansiering	Ansvar drift & underhåll
Vatten och avlopp	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	VA-anslutningsavgifter, VA-taxor	KSTFU/KSB
Gator och vägar	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	Kommunersättning(skatt)	KSTFU/KSB
Lokaler	KSTFU/KSB	Respektive nämnd/kontor	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	Hyra till KSB, kommunersättning/pengsystem (skatt) till hyresgäst	KSTFU/KSB
Planerat underhåll	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	Hyra/schablonkostnad till KSB. Kommunersättning/pengsystem (skatt) till hyresgäst	KSTFU/KSB
Parkanläggning	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	KSTFU/KSB	Kommunersättning (skatt)	KSTFU/KSB
Fotbollsplaner, offentliga lekparkar och fritidsanläggningar	KFN/KFK	KFN/KFK	KSTFU/KSB	KFN/KFK	Kommunersättning (skatt)	KSTFU/KSB på uppdrag av KFN/KFK
Inventarier	Respektive nämnd/kontor	Respektive nämnd/kontor	Respektive nämnd/kontor	Respektive nämnd/kontor	Kommunersättning/pengsystem (skatt)	Respektive nämnd/kontor

Investeringsgrupp sammanställer och ger förslag till FÅP

Inputen till investeringsgruppens arbete inför en ny FÅP består av föregående FÅP och kommunens tioåriga investeringsplan som grund och sedan tillkommer uppdaterade tidplaner och ekonomiska prognoser för projekten.

Nya beslutade investeringsramar utifrån ekonomiska målsättningar från politiken kommer som underlag för arbetet samt nämndernas beslutade ekonomiska förutsättningar och en beslutad kommunövergripande lokalförsörjningsplan.

Investeringarna indelas i kategorier med ett rambelopp per investeringskategori.

Kategorierna för investeringar är:

- Verksamhetslokaler
 - Skol- och förskolelokaler

- Social- och omsorgslokaler
- Kultur- och fritidslokaler
- Övriga lokaler
- Energiåtgärder
- Planerat underhåll
- Väg och trafik inom exploateringsområden
- Väg och trafik utom exploateringsområden
- Park och natur inom exploateringsområden
- Park och natur utom exploateringsområden
- VA inom exploateringsområden
- VA utom exploateringsområden
- Övrigt, inventarier med mera

Investeringsgruppen ska utifrån ovan ge förslag till budgetberedningen för investeringar i FÅP:en. Hur det påverkar driftsbudgetar och vilka medel som behövs. I underlaget ska det synas en totalbudget per projekt och en periodisering av investeringen. Ska även föreslå rambudget per kategori. Gruppen kan även behöva prioritera för att hålla de ekonomiska ramarna och om det behövs återkoppla till nämnderna vilka investeringar som inte rymdes i ramen.

En finansiellt hållbar investeringsram är lika med det faktiska utrymmet för investeringarna när såväl resultatmål, soliditetsmål och låneram har beaktats. Om investeringsplanen är högre än investeringsramen, behöver en prioritering av projekt ske löpande och investeringsgruppen behöver vara ständigt aktiv för att övervaka att ramen inte överskrids. Omvänt kan en lägre investeringsplan än investeringsram innebära att det finns ett utrymme att under löpande år fördela till tillkommande investeringar, tidigarelägga projekt, eller täcka eventuella fördyringar i pågående projekt.

Beslut om flerårsplan och budget (investering och drift) i kommunstyrelsen

Utifrån investeringsgruppens förslag till investeringsplan och budgetberedningens eventuella justeringar förbereds ett underlag till flerårsplan och budget. Det är utformat som ett separat kapitel i flerårsplanen, där investeringstabeller redovisas med totala investeringsramar för respektive år (vart och ett av de tre år som flerårsplanen omfattar samt upparbetad investering för pågående projekt före planperioden och återstående investering efter planperioden). Fördelning redovisas på respektive investeringskategori, dessutom investeringsram per nämnd. För lokaler redovisas delsummor per verksamhet, för gata/park samt VA redovisas delsummor inom och utanför exploateringsområden samt en grov geografisk fördelning inom kommunen. Tabellerna är summeringar av ett detaljerat underlag (klassas som arbetsmaterial) men innehåller i sig inte detaljer per investeringsprojekt. Motivet är dels att detaljinformation innan genomförda upphandlingar inte ska spridas, dels att en viss omfördelning mellan projekt fortfarande ska vara möjlig inom ramen för fattat beslut.

Till tabellerna beskrivs i text vilka projekt som ingår under respektive investeringskategori, men utan detaljerade summor per projekt.

Beslutet ska ses som ett beslut om total ram per investeringskategori samt vilka investeringsprojekt som ska täckas av respektive ram. Det är också ett beslut om preliminär tidplan och periodisering av projekten och därmed total investeringsram per år.

Eventuell differens mellan investeringsplan och investeringsram ska också tydliggöras i det beslut som kommunstyrelsen fattar. Beslutet i kommunstyrelsen innebär ett förslag till beslut för kommunfullmäktige.

Eventuella avvikelser mellan investeringsgruppens förslag och kommunstyrelsens förslag till beslut behöver hanteras av investeringsgruppen genom beräkning av ekonomiska konsekvenser och återkoppling till berörda nämnder och kontor som i sin tur kan behöva återkoppla till budgetberedningen med konsekvenser för nämndens verksamheter.

Beslut om flerårsplan och budget (investering och drift) i kommunfullmäktige

Det formella beslutet att godkänna förslag till investeringsplan och investeringsramar fattas av kommunfullmäktige. Eventuella avvikelser mellan kommunstyrelsens förslag och kommunfullmäktiges beslut behöver hanteras av investeringsgruppen genom beräkning av ekonomiska konsekvenser och återkoppling till berörda nämnder och kontor som i sin tur kan behöva återkoppla till budgetberedningen med konsekvenser för nämndens verksamheter.

Beslutet i fullmäktige innebär ett godkännande att investeringsprojekten kan påbörjas alternativt fortgå enligt plan. Det behövs inget ytterligare investeringsbeslut eller investeringsanmälan. En investeringsbeställning till utförande kontor kan behövas för verksamhetslokaler och fritidsanläggningar.

Investeringsprojektens genomförande och löpande uppföljning

Beslutet i fullmäktige innebär ett startbeslut för investeringsprojektet och en budgetram för investeringsutgiften och tillhörande kostnader för kapital, hyra och drift för berörda nämnder. För att kontoret för samhällsbyggnad som äger processen för alla lokal- och anläggningsprojekt ska kunna påbörja projektet behöver beställande kontor ta fram funktionsprogram med mera. Kommunstyrelsen är beställare av lokalprojekt inom Upplands Väsby kommun. Med lokalprojekt menas projekt som innebär förändring av lokalens funktion eller nya lokaler.

Projektägare/Projektledare

För varje investering läggs en projektkod upp, där budget samt samtliga utgifter för investeringen ska redovisas. Projektledare har ansvar för löpande uppföljning och att investeringsprojektet följer de ramar som satts upp. Det gäller inte bara ekonomiska ramar utan även ramar beträffande investeringens inriktning, omfattning, effektmål etc. samt tidplan. Så länge ett projekt följer ramarna har det grönt ljus att fortsätta enligt plan. Löpande under projektets gång kommer erforderliga upphandlingar att göras eller ny information tillkomma som kan innebära att de ekonomiska kalkylerna förändras och en ny prognos för projektet finns att ta ställning till. Projektledaren har endast befogenhet att driva projektet inom beslutad ram. Alla avvikelser mot ekonomiska ramar, i tid eller den funktion som projektet ska leverera ska flaggas upp till projektägaren som i sin tur rapporterar avvikelser till investeringsgruppen med regelbunden periodicitet. Nya prognoser ska alltid levereras till delårsrapport 1, delårsrapport 2 och verksamhetsberättelse samt de obligatoriska månadsuppföljningar som kommunen beslutat om i aktuellt årskalendarium, men kan också

behöva ske oftare beroende på vilket skede projektet befinner sig i. Såväl positiva som negativa avvikelser är nödvändiga att fånga upp eftersom det är viktig input till vilka medel som behöver omfördelas respektive vilka medel som finns att omfördela.

Investeringsgrupp

Investeringsgruppen ansvarar för uppföljning av investeringsportföljen i sin helhet och utövar därmed även KS uppsikt över övriga nämnder avseende investeringar. Investeringsgruppen behöver löpande och regelbundet samla alla avvikelser i samtliga projekt och föreslå hur dessa ska hanteras. Gruppen har att förhålla sig till följande frågor vid eventuell omfördelning av investeringsmedel:

- Kan driftsbudgeten för kommunen som helhet hållas?
- Kan driftsbudgeten för påverkade nämnder hållas utan att omprioriteringar påverkar verksamheterna i alltför stor grad?
- Kan investeringsramen totalt och delramen för investeringskategorin hållas utan att grundläggande funktioner prioriteras bort?
- Kan investeringsramen för respektive år hållas?

Så länge totala ekonomiska ramar inte överskrids har investeringsgruppen befogenhet att omfördela medel inom ram och besluta om åtgärder. När ekonomiska ramar inte hålls krävs ett politiskt beslut på kommunövergripande nivå.

Budgetberedning

Innebär avvikelserna ekonomiska konsekvenser för enskilda nämnder eller för kommunen som helhet ska budgetberedningen tillfrågas. Kan budgetberedningen ge förhandsbesked om nödvändiga politiska beslut kommer kunna fattas för att hantera avvikelserna? Kan en ekonomisk avvikelse accepteras eller innebär avvikelsen att en kompromiss med förväntad funktion istället ska accepteras? För att tidplaner inte ska påverkas behöver projekten kunna få snabb återkoppling och, i de fall det är aktuellt, klartecken att fortskrida trots rapporterade avvikelser.

Respektive nämnd, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige

Får avvikelsen ekonomiska effekter för en berörd nämnd ska beslut fattas i nämnden. Varje nämnd behöver kunna ta ställning till och besluta om hantering av ändrade ekonomiska förutsättningar och vilka konsekvenser det medför för verksamheterna. Det ska i mesta möjliga mån styras till ordinarie ekonomiska ärenden och rapporteringar, om det inte går att styra till den ordinarie budgetprocessen dvs. förutsättningar till flerårsplan med budget ska det i första hand ske i samband med delårsrapport 1 eller 2 eller i verksamhetsberättelsen, i andra hand i någon av månadsrapporterna.

Nämndens rapportering utgör därefter underlag till kommunövergripande rapportering till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige där nödvändiga beslut kan behöva fattas om kommunens övergripande ekonomiska ramar påverkas.

Projektet slutförs

När projektet är klart ska det överlämnas till mottagaren av projektet, vid lokalinvesteringar är det både hyresgästen som beställt investeringen och fastighetsenheten som förvaltar och

driftar. Vid anläggningsinvesteringar överlämnas dessa till beställande kontor för förvaltning och drift. En ekonomisk slutredovisning ska medfölja och det avslutas med en slutrapport enligt projektmodellen. Ekonomisk redovisning för samtliga investeringar ingår i de ordinarie uppföljningsrapporterna, både på nämndnivå och kommunövergripande, och där ska det framgå vilka investeringar som har slutredovisats samt eventuella avvikelser.

När en investering är färdigställd ska detta omgående anmälas för slutredovisning i ekonomisystemet. Slutredovisning sker enligt fastställd blankett och ska vara uppdelad på komponenter. Kapitaltjänstkostnaden börjar belasta redovisningen från och med månaden efter färdigställandet.

Vanligt vid större projekt, är att utgifter uppstår under garantitiden som vanligtvis är två år. Även om eventuella fel och brister ska åtgärdas av entreprenören, kan olika slag av möten/besiktningar behöva genomföras. Utgiften för dessa belastar investeringen och ingår i kapitaltjänstberäkningsunderlaget från färdigställandetidpunkten. Skulle ytterligare utgifter uppstå efter färdigställande ska ansvarig för anläggningsregistret informeras och utgiften ska aktiveras.